

АНОТАЦІЯ

Комарніцький Я. В. Арії для тенора в операх Джакомо Пуччіні: теоретичний та виконавський аспекти. — Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Наукове обґрунтування творчого мистецького проекту на здобуття творчого ступеня доктора мистецтв за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» (галузь знань 02 «Культура і мистецтво»). — Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, Міністерство культури та стратегічних комунікацій України, Київ, 2025.

Актуальність теми дослідження. Оперний доробок Джакомо Пуччіні постійно приваблює музикантів-виконавців та дослідників опери. Одним із актуальних і перспективних вбачається фокус уваги на питаннях інтерпретації опер Пуччіні. Зокрема, концентрація на виконавському компоненті дозволяє виявити генезу та простежити процес створення вокального темброобразу, що ґрунтується на синергії творчої індивідуальності виконавця та розуміння ним авторської вокальної стилістики.

Мета наукового обґрунтування — визначити драматургічні функції та представити виконавські моделі арій для тенора в операх Джакомо Пуччіні як засіб розкриття цілісного образу персонажа в контексті жанрово-стильової еволюції оперної творчості композитора.

Об'єкт дослідження — оперний доробок Джакомо Пуччіні.

Предмет дослідження — арії для тенора в операх Джакомо Пуччіні: драматургічна роль, засоби індивідуалізації персонажа, виконавські моделі інтерпретації.

Наукова новизна дослідження полягає у розгляді варіативності виконавської інтерпретації в парадигмі жанрово-стильових засад «пуччінівського театру». Зосередження на теноровому тембрі та арії як концентрованій формі індивідуалізації персонажа дозволило окреслити різноманіття художньо-образних інтенцій виконавця в процесі втілення сценічного образу.

Уперше здійснено систематизацію тенорових арій Дж. Пуччіні, обґрунтовано поняття тенорового темброобразу в межах поетики «пуччінівського театру», визначено моделі виконавської інтерпретації арій для тенора в операх Дж. Пуччіні, доведено важливість фактору збереження авторської стилістики у поєднанні з вокальною індивідуальністю співака у створенні сценічного образу.

Практичне значення роботи. Матеріали дослідження можуть бути використані у навчальних курсах історії західної музики, історії вокального мистецтва, виконавської інтерпретації, а також у подальших розвідках, дотичних до означеної тематики, та у практичній підготовці співаків – інтерпретаторів тенорових партій в операх Дж. Пуччіні.

У *першому розділі* надано історичну ретроспекцію еволюції оперного жанру в Італії, яка протягом століть супроводжувалася появою нових жанрових різновидів опери, пошуком новітніх засобів виразності, оновленням принципів музичної драматургії та театральної складової оперного спектаклю. Висвітлено феномен музичного театру Пуччіні, жанрово-стильові риси його творчості, що поєднують наступність традиції та індивідуальність авторського стилю. Провідна тематика оперних драм Пуччіні визначена як «індивідоцентрична драма почуттів».

У *другому розділі* простежено процес кристалізації вокальних та художньо-образних амплуа тенора. Визначено, що типу «пуччінівського співака» найкраще відповідає *лірико-драматичний тенор (tenor-spinto)* – це підтверджується наявністю майже в кожній опері головного героя з таким типом голосу і зумовлює формування характерного *темброобразу* як носія змістовного навантаження. Розглянуто тенорові амплуа, їх драматургічну функцію та типологію пуччінівських персонажів, реалізованих у теноровому тембрі.

У *третьому розділі* запропоновано *систематизацію* пуччінівських тенорових арій за жанрово-стильовими, драматургічними та формотворчими критеріями. Виокремлено прийоми драматургічної інтеграції арій у сценічну

дію. Здійснено компаративний аналіз тенорових арій Пуччіні (арія Роберто з опери «Вілліси», арія Каварадоссі з опери «Тоска», арія Пінкертон з опери «Мадам Батерфляй», арія Калафа з опери «Турандот») у виконанні провідних тенорів ХХ – початку ХХІ століття (Р. Аланья, Р. Вільясон, Б. Джильї, П. Домінго, Х. Каррерас, Й. Кауфман, Ф. Кореллі, В. Лукетті, Л. Паваротті та ін.), що дало змогу окреслити виконавські моделі залежно від художнього бачення, традицій вокальної школи та індивідуальних особливостей співаків.

У **Висновках** наголошено, що дослідження оперної творчості Дж. Пуччіні потребує осмислення унікального театального мислення композитора. Здатність поєднувати наскрізний музичний розвиток із фіксацією уваги на драматургічно важливих епізодах – визначальна риса авторського стилю Пуччіні. Арія посідає вагоме місце в драматургії його оперних творів, виступає фокусною точкою в розвитку образу персонажа та концентрує увагу слухача на тембрально-емоційному наповненні голосу виконавця. Ефективна виконавська інтерпретація передбачає глибоке знання стилістики композитора та вдумливу, кропітку роботу з музичним матеріалом.

Ключові слова: музичний театр Дж. Пуччіні, жанрово-стильова еволюція оперної творчості Дж. Пуччіні, тенорові амплуа, темброобраз, арія, виконавська інтерпретація.

ABSTRACT

Komarnitsky Y. V. Arias for tenor in the operas of Giacomo Puccini: theoretical and performing aspects. — Qualification scientific work in the on rights of a manuscript.

Scientific justification of a creative artistic project for obtaining the creative degree of Doctor of Arts in the specialty 025 “Musical Art” (branch of knowledge 02 “Culture and Art”). — Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine, Ministry of Culture and Strategic Communications of Ukraine. Kyiv, 2025.

Relevance of the research topic. The operatic legacy of Giacomo Puccini continues to attract both performers and opera scholars. One of the current and

promising directions of inquiry lies in the interpretative aspects of Puccini's operas. In particular, a focus on the performative component enables researchers to trace the genesis and evolution of the vocal timbral image, which emerges from the synergy between the performer's creative individuality and their understanding of the composer's vocal idiom.

The purpose of the work is to determine the dramaturgical functions and present the performing models of arias for tenor in the operas of Giacomo Puccini as a means of revealing the holistic image of the character in the context of the genre and style evolution of the composer's operatic work.

The object of the study is the operatic work of Giacomo Puccini.

The subject of the study is arias for tenor in Giacomo Puccini's operas: dramatic, means of character individualization, performance models of interpretation.

The scientific novelty lies in considering the variability of performance interpretation in the paradigm of the genre-style principles of "Puccini's theater". Focusing on the tenor timbre and aria as a concentrated form of character individualization allowed us to outline the diversity of the performer's artistic and figurative intentions in the process of embodying the stage image.

For the first time, the tenor arias of Giacomo Puccini were systematized, the concept of tenor-timbre image within the poetics of "Puccini's theater" was substantiated, models of performance interpretation of arias for tenor in Puccini's operas were determined, and the importance of the factor of preserving the author's stylistics in combination with the singer's vocal individuality in creating a stage image was proven.

Practical significance of the work. The research materials can be used in educational courses on the history of Western music, the history of vocal art, performing interpretation, as well as in further research related to the specified topic, and in the practical training of singers – interpreters of tenor parts in the operas of Giacomo Puccini.

The first chapter provides a historical retrospection of the evolution of the opera genre in Italy, which over the centuries has been accompanied by the emergence of new genre varieties of opera, the search for new means expression, the renewal of the principles of musical drama and the theatrical component of the opera performance. The phenomenon of Puccini's musical theater is highlighted, the genre and stylistic features of his work, which combine the continuity of tradition and the individuality of the author's style. The leading theme of Puccini's opera dramas is defined as "individual-centric drama of feelings".

The second chapter traces the process of crystallization of the vocal and artistic-figurative roles of the tenor. It has been determined that the *lyrical-dramatic tenor (tenor spinto)* best corresponds to the type of "Puccini singer" – this is confirmed by the presence of the main character with this type of voice in almost every opera and determines the formation of a characteristic *timbre-image* as a carrier of meaningful load. Tenor roles, their dramatic function and typology of Puccini characters realized in the tenor timbre are considered.

In the third section a *systematization* of Puccini tenor arias according to genre-stylistic, dramatic and form-forming criteria is proposed. Techniques of dramatic integration of arias into stage action are highlighted. A comparative analysis of Puccini's tenor arias (Roberto's aria from the opera "The Willies", Cavaradossi's aria from the opera "Tosca", Pinkerton's aria from the opera "Madame Butterfly", Calaf's aria from the opera "Turandot") performed by leading tenors of the 20th and early 21st centuries (R. Alanya, R. Villason, B. Gigli, P. Domingo, H. Carreras, J. Kaufman, F. Corelli, V. Lucchetti, L. Pavarotti, etc.) was carried out, which made it possible to outline performance models depending on the artistic vision, traditions of the vocal school and individual characteristics of the singers.

The Conclusions emphasize that the study of Giacomo Puccini's operatic work requires an understanding of the composer's unique theatrical thinking. The ability to combine a continuous musical development with a fixation of attention on dramatically important episodes – a defining feature of Puccini's authorial style. Aria occupies an important place in the dramaturgy of his operatic works, acts as a focal

point in the development of the character's image and concentrates the listener's attention on the timbre-emotional filling of the performer's voice. Effective performing interpretation involves a deep knowledge of the composer's style and thoughtful, painstaking work with musical material.

Keywords: musical theater of Giacomo Puccini, genre-stylistic evolution of Giacomo Puccini's operatic work, tenor roles, timbre-image, aria, performing interpretation.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ РОБОТИ ПРАЦЬ

Статті у фахових наукових виданнях

Комарніцький Я. В. Тенорові темброобрази в операх Джакомо Пуччіні: досвід систематизації. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. Київ, 2023. Вип. 138 : *Інтерпретаційні аспекти музичної творчості*. С. 126–136. DOI: <https://doi.org/10.31318/2522-4190.2023.138.294802>.

Комарніцький Я. Амплуа тенора в музичному театрі Джакомо Пуччіні (інтерпретаторські моделі образу Рудольфа в опері «Богема»). *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Музичне мистецтво*. Київ, 2024. Вип. 7 (1). С. 29–43. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-7581.7.1.2024.303758>

Комарніцький Я. Італійська опера в історичних процесах еволюції жанру. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Мистецтвознавство*. Київ, 2025. Вип. 52. С. 100–110. DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1176.52.2025.334066>

Опубліковані праці апробаційного характеру

Комарніцький Я. В. Музичний театр Джакомо Пуччіні як мистецький феномен. *Музика в діалозі з сучасністю: освітні, мистецтвознавчі, культурологічні студії*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 17–18 квітня 2024 р. Київ : КНУКіМ, 2024. С. 30–33.

Комарніцький Я. В. Амплуа тенорових персонажів в операх Дж. Пуччіні. *Сучасні дослідження в галузі культури і мистецтва*: збірник матеріалів IX Міжнародної науково-практичної конференції, 24 жовтня 2024 р. Київ :

Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого), 2024. С. 125–127.

Комарніцький Я. В. Опера «Плащ» Джакомо Пуччіні: змістовно-образний концепт. *Музика в діалозі з сучасністю: освітні, мистецтвознавчі, культурологічні студії*: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, 10–11 квітня 2025 р. Київ : КНУКіМ, 2025. С. 58–60.

Кречко Н. М., Комарніцький Я. В. Виконавська традиція в академічному співі: вокально-педагогічний та інтерпретаційний аспекти. *Вісник науки та освіти*. 2024. Вип. 5 (23). С. 1047–1060.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АПРОБАЦІЮ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Кваліфікаційну наукову працю обговорено на засіданнях кафедри оперного співу та кафедри історії світової музики НМАУ імені П. І. Чайковського. Матеріали дослідження викладені у доповідях на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях. Презентовано творчий мистецький проєкт на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва.

Теми доповідей і назва творчого мистецького проєкту

XIII міжнародна наукова конференція «Ювілейні та пам'ятні дати 2023 року» (Київ, 20–21 листопада 2023 р.). *Тема доповіді*: Тенорові темброобрази в музичному театрі Джакомо Пуччіні (до 165-річчя від дня народження).

Міжнародна науково-практична конференція «Музика в діалозі з сучасністю: освітні, мистецтвознавчі, культурологічні студії» (Київ, 17–18 квітня 2024 р.). *Тема доповіді*: Музичний театр Джакомо Пуччіні як мистецький феномен.

Науково-практична конференція «Національна музична інтонація: від історичних витоків до сучасності» (Київ, 19–20 квітня 2024 р.). *Тема доповіді*: Тенорові арії Джакомо Пуччіні в італійській вокально-виконавській традиції.

IX Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні дослідження в галузі культури і мистецтва» (до 120-річчя Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого) (Київ, 24 жовтня 2024 р.). *Тема доповіді*: Амплуа тенора в операх Джакомо Пуччіні.

XIV міжнародна наукова конференція «Ювілейні і пам'ятні дати 2024 року» пам'яті М. Р. Черкашиної-Губаренко (Київ, 28–29 листопада 2024 р.). *Тема доповіді*: Від авторського тексту – до виконавської традиції (арія

Рудольфа з опери «Богема» Джакомо Пуччіні).

Міжнародна науково-практична конференція «Феноменологічні парадигми музичного мистецтва» пам'яті академіка О. С. Тимошенка (Київ – Ніжин, 3–4 грудня 2024 р.). *Тема доповіді:* Авторські ремарки як ключ до виконавської інтерпретації (арія Роберто з опери Джакомо Пуччіні «Вілліси»).

V Міжнародна науково-практична конференція «Музика в діалозі з сучасністю: освітні, мистецтвознавчі, культурологічні студії» (Київ, 10–11 квітня 2025 р.). *Тема доповіді:* Опера «Плащ» Джакомо Пуччіні: змістовно-образний концепт.

XII Міжнародна науково-практична конференція «Регіональні культурні, мистецькі та освітні практики» (Переяслав, 23–24 квітня 2025 р.) *Тема доповіді:* Виконавські моделі інтерпретації тенорових арій Джакомо Пуччіні.

Всеукраїнська науково-практична конференція Українського товариства аналізу музики і кафедри теорії та історії музичного виконавства «Процес музичного стилетворення: композитор та виконавець» (Київ, 25–26 квітня 2025 р.) *Тема доповіді:* «Образ Луїджі в опері “Плащ” Джакомо Пуччіні: інтерпретаційні грані».

Назва творчого проекту: Арії для тенора в операх Джакомо Пуччіні: теоретичний та виконавський аспекти.